

LILLEBO & STUBSVEEN

Engerdal

I Engerdal, og områdene som grenser til, har det gjennom tidene levd mange mennesker som på ulike vis har bidratt til å føre tradisjoner inn i framtida. Mennesker har spilt, danset, sunget og fortalt. Ulike personligheter har på sine måter farget den lokale musikken og skapt et mangfold av uttrykk. Allerede fra 1920-tallet, men særlig fra 1960-tallet, begynte innsamlere å fatte interesse for denne musikken. Det kan vi være glade for i dag.

På denne plata presenterer vi slåtter og personligheter i tradisjonen på vår måte. Vi håper du får glede av å bli bedre kjent med musikken og menneskene.

God lytting
Anders og Sigrid

1.

Per Sletmoen

(1820–1874)

Leken hass Gammel-Per Moen

«Åå, je er da itnå sëmmer!»

– Per Sletmoen

Per Sletmoen, eller Gammel-Per Moen som han senere ble kalt, var regnet som «Engerdalens beste felespiller». På sine eldre dager hadde han hugget av en finger på venstre hånd. Ikke lenge etter var Per i et bryllup i Snera der brødrene Johan Elgshøen og Martin Stengrundet spilte til dans. Etter å ha hørt på en stund, ba han om å få låne ei fele og spilte en prektig slått. «Du speller da like godt, du Pær» sa en av gjestene til Sletmoen som svarte: «Åå, je er da itnå sëmmer!»

Per Sletmoens kone Malena Persdatter fra Galten.

2.

Olmorts Olof Svensson

(1855–1952)

Den Ljusa Hallingen

«Norska alla desse her låtenn, förstås.»

– Olmorts Olof Svensson

Innsamler Ole Mørk Sandvik besøker Olmorts Olof Svensson fra Särna på 1920-tallet. Olof, eller Spaken som han ble kalt, kjente godt til Johan Elgshøen og andre norske spellemenn, og musikken på begge sider av grensen har et tydelig slektskap.

Det fortelles om dansefester som holdt på langt utpå natten og hvor «(...) man særdeles tracterade sig med den Norska Hallingedansen, hvilken för ett ovant öga ser ut såsom berodde den mer af hvarje dansande pars infall, än af en bestämd plan.»

Fra venstre Embret Lund og Helmer Kjølvang.

3.

Embret Lund

(1903–1992)

Runnom av Embret Lund

«Med et glassøye, en liten sneip som gjorde han brun oppover ene kinnet og fela liggende på kjøkkenbordet kunne han ivrig fortelle, synge og spille mens kaffen kokte over.»

– Olav Sæta

Embret Lund er en av de viktigste kildene til folkemusikk fra Engerdal. Han var lidenskapelig opptatt av å holde den gamle tradisjonen ved like, til tross for at den etter hvert ble mindre populær. Embret skrev også egne slåtter, men kun én runnom.

Halvor Sjøenden

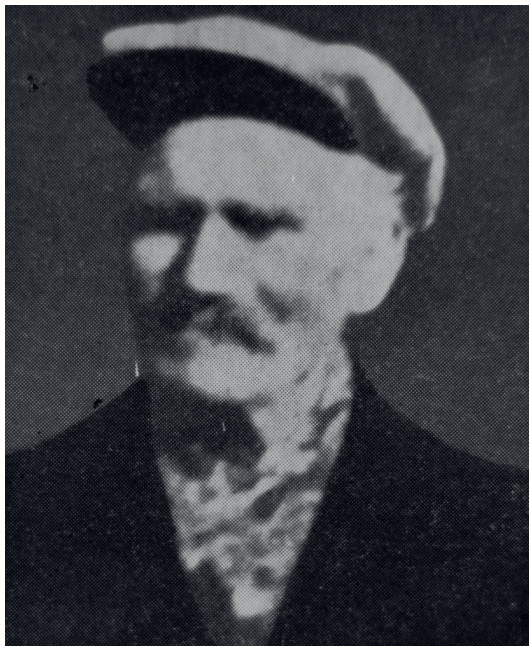
(1827–1896)

Kverunnom nr. 1 og Per Halvorsen-leken

«Han fant først ei fele han ikke likte, men så tok han tak i en annen en, 'og den slefte han itte tur he'n sine'»

– Trysil-boka

Halvor Sjøenden lærte seg å spille fele i ung alder på et instrument han hadde laga sjøl. Etterhvert ble han likevel svært god til å spille og han fikk lov av sin far til å dra til Rørosmarten for å kjøpe «e viller fele». Fela var dyr og han måtte låne penger, men på veien hjem spilte han inn de fire dalerne han skyldte og mer til.

Spellemann Per Halvorsen var sønn av Halvor Sjøenden.

5.

Per Solvang

(1878–1966)

Bruremarsjer etter Per Solvang

«Han var jo veldig sær, da, og frøn som vi seier på vårt språk.»

– Jon Nysted

Per Solvang var en ettertraktet spellemann i sin tid, men han var nok også en mann med sterke meninger og temperament. Det fortelles blant annet om at han i et bryllup i 1914 i sinne skal ha knust fela over knea. Ved en annen anledning solgte Solvang fela og sluttet for en periode å spille i protest mot at trekkspillet var i ferd med å overta felas plass i festlokale.

6.

Hans Hansa

(1866–1927)

Reinlender etter Hans Hansa

«Vi møttes rundt omkring på gardene og svingte oss. Dansen var gjev – ja, vi trasket land og strand rundt for å få en masurka. John Nysted, Hans Granrud og Hans Hansa var spillemenn. Var de lette på strengene, var vi lette på foten!»

– Hågen Sørjoten, Østlendingen 1964

Hans Hansen var spellemann og postbud, og flere etterkommere etter han ble også spillemenn. Hans endte sine dager på vei til Lillebo med posten.

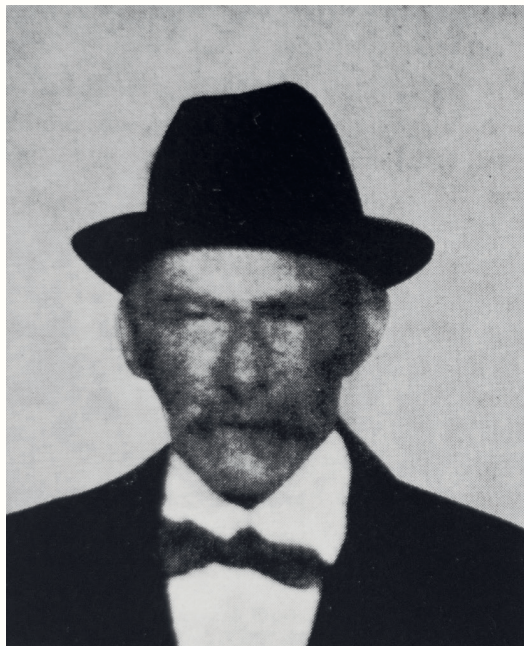

FOTO: SIGNE DREVSJÖ

7.

Jakob Elgåen

(1904–1990)

Skotsk etter Jakob Elgåen

«Oliver Elgåen, det var gubbe som dundra
pols, ja, tri og tri i sløngen.»

– Jakob Elgåen

Jakob Elgåen spilte fele fra han var ung gutt og gikk i lære hos Oliver Elgåen (1849–1924), eller «Gammel-klokkern», som han ble kalt. En dag Jakob skulle til «Gammel-klokkern» for å spille fele skulle han hugge litt ved før han dro og kom da i skade for å hugge av en del av venstre pekefinger. Dette satte ingen stopper for Jakob som likevel ble en dyktig spellemann.

8.

Tomine Vestmo

(1844–1930)

Mine strenger, Je var så glad je fekk gå på leken
og Leken hinnes Tomine

«Ho tvørre se rundt på gølve' – ho hadde så
rart skjørt, og det bles i detta der så rundt når
a danse. Også sett' a ti: Hei, hei, nå får dø
frøske dø nå!»

– Johan Sletmoen

Tomine elska å danse, og runnomen «Leken hinnes Tomine»
kalte ho for sin. Spellemann Johan Sletmoen beskriver Tomine
og dansen hennes slik han hadde sett det.

Gjertrud Elvsetra, datter av Per Olsen, sammen med sin mann Hans Elvsetra og Jenny Grøndalen.

9.

Per Olsen

(1809–1888)

Polsken hass Per Olsen

«Husk!, sa'n Per Olsen Husfloen, dainse me
laiddøm.»

– Rendalsboka

Stordanser Per Olsen tok ofte skia fatt den lange veien fra Elvdalen til Rendalen på fest. Han gikk rett inn i stua for å danse uten å ta av seg på beina, «da blev der Liv i Jenterne!»

10.

Eilif Enersen

(1924–1978)

Reinlender etter Eilif Enersen

«Han grov nittini graver for hånd. Den hundrede skulle bli hans egen.»

– Geir Enersen

I likhet med sin far, Enok Enersen (1894–1969), var Eilif både en dyktig spellemann og kirketjener. Hans oldefar, Jon Semmingsen (1807–1890) var den første kirkesangeren i Drevsjø kirke da bygget sto ferdig i 1848.

11.

Torleif Snerten

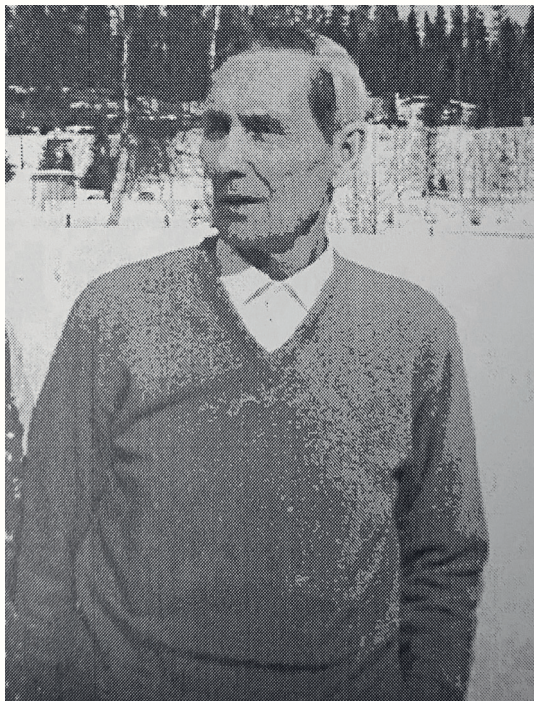
(1894–1974)

To polsker etter Torleif Snerten

«Som ung spann je i låge tak!»

– Torleif Snerten

Munnspiller Torleif Snerten forteller at han i sine unge år var en habil hallingdanser. Hans oldefar, Tollef Pedersen (1780–1857), skal også ha vært en svært dyktig hallingdanser. Han deltok i krigen mot svenskene og høstet beundring hos offiserene for sine danseferdigheter.

Johan Elgshøen med sin kone Hanna.

12.

Johan Elgshøen

(1853–1926)

Runnom etter Johan Elgshøen

«Han hadde et sta'ugt stråklag!»

– Olmorts Olof Svensson (Spaken)

Elgshøen fikk tidlig opplæring i et miljø og en slekt med mange dyktige spellemenn, både på norsk og svensk side, og allerede fra konfirmasjonsalder var han en mye brukt spellemann til bryllup og fest. I sine siste leveår var helsa for dårlig til å reise rundt som spellemann, men slåttene var likevel daglig selskap for Elgshøen som aldri sluttet å pusse på detaljene i musikken.

13.

God, gammel bruremarsj

Bruremarsj fra Engerdal

«Denna spelte vi nå mye.»

– Embret Lund

Anders Lillebo – trørgel & munnspill
Sigrid Stubsvveen – fele

Innspilt og mikset av Tor Magne Hallibakken
Mastret av Fridtjof Lindeman

Design av Eva Karlsson
Foto av Jonathan Vivaas Kise

Takk til Bente Sæther, Else Eriksen,
Geir Enersen, Joachim Østvang Skogheim,
Jo Gjermunds, Johan Hallstein Elgåen,
Jon Jarle Gjermunds, Knut Roar Hansen,
Odd Ragnar Gjermunds, Olav Sæta,
Rakel Anna Flobak, Sigmund Risbakken

En spesiell takk til Vegar Vårdal for gode
innspill

Utgitt med støtte fra Creo, Fond for lyd og
bilde, Senter for folkemusikk og folkedans,
Hedmark folkemusikklag, Engerdal sang- og
musikkråd

Støttet av Kulturrådet
Fond for lyd og bilde

Historiske kilder:

Andersen, O. (1966–1969). *Bygdebok for Engerdal* (bd. 1–3). Engerdal: s.n.

Bull, J. B. (1919). *Rendalen: Dens historie og bebyggelse* : 2. Kristiania: Gyldendalske boghandel.

Forsslund, K. E. (1919). «Med Dalälven från källorna till havet», del 1 Österdalälven, bok 1 «Storån»

Halbakken, S. (1997). *Så surr nå, kjæring!*
Oslo: Blåmann Musikkforlag Norge AS.

Lillevold, E. (Red.). (1964). *Trysil-boka: bidrag til bygdens historie* : 4 : 2 : *Alminnelig del*.
Trysil: Trysilboknemnda.

Sandvik, O. M. (1943). *Østerdalsmusikken*.
Oslo: Tanum.

Sevåg, R. & Sæta, O. (Red.). (1997). *Norsk folkemusikk: Serie II 4: Slåtter for vanlig fele Hedmark: halling – pols-/springartyper – marsj*. Oslo: Universitetsforlaget.

Stubsvveen, S. (2019). *En skulle levd før og en skulle levd nå – Om tolkning av arkipoptak og rollen som tradisjonsbærer og utover i egen samtid* (Masteroppgave). Norges musikkhøgskole, Oslo.

Østlendingen. (1964, 6. juni). Polfareren med vidbremmet hatt utenfor Isterfossen. *Østlendingen*, s. 4.

TA236CD